

Eduskunnan puhemies Anu Vehviläinen

Arvoisat isät, ukit ja isoisoisät. Hyvä juhlayleisö!

Olen iloinen, että sain Pertti Ahtiaiselta pyynnön saapua juhlapuhujaksi isänpäiväjuhlaanne. Koska eduskuntatyö pitää minut keskellä viikkoa täällä Helsingissä, niin puheeni tapahtuu näin videon välityksellä täältä puhemiehen huoneesta.

On nöyrästi syytä tähän alkuun todeta, että ilman pohjois-karjalaisia en istuisi täällä eduskunnassa ja puhemiehen arvokkaissa tiloissa. Kiitos oman maakunnan väki tästä mahdollisuudesta.

Onneksi koronarajoitukset ovat vihdoinkin hellittäneet ja pystytte nyt kokoontumaan joukolla yhteen sinne ”Ruplalle”. On tärkeä kohdata toisia ihmisiä ja nähdä ilmeitä, kuulla tuttuja nauruja ja herkullisia tarinoita. Ihminen kaipaa toista ihmistä. Se tuli koronarajoitusten aikana meille selväksi. Kenenkään ei ole hyvä olla aivan yksin irrallaan ja erakkona muista.

Eläkeliiton yksi hyvä tarkoitus onkin aina ollut vahvistaa jokaisen mahdollisuutta onnellisiin ja hyviin hetkiin yhdessä tekemisen kautta. Se tuo mielekkyyttä ja sisältöä elämään.

Hyvät kuulijat.

Isä, tuo sana lyhydestään huolimatta on suuri meille kaikille. Ei Sinua, ei minua olisi ilman isää. Jokaisella meistä on ainutkertaiset isäkokemukset. Teillä hyvät isät, on kokemusta omasta isästä ja isoisästä, mutta samalla teillä on kokemusta omasta isyydestä, ukkiudesta ja ehkä joillakin isoisoisänä olemisestakin.

On tärkeää ja oikein, että isiä muistetaan erityisellä isänpäivällä. Olette juhlanne enemmän kuin ansainneet. Suomessa isänpäivää onkin vietetty jo 1970-luvun alusta alkaen.

Minun kokemukset isästä ja ukeista ovat vajavaisemmat. Menetin isäni, kun olin vajaa 12-vuotias. Silti on asioita, joita on hänestä jäänyt pysyvästi mieleeni. Esimerkiksi kun sain istua heinäkuorman päällä, kun haettiin Raku-hevosella heiniä talvella ladosta. Muistan myös, että isä usein lauloi hyvällä tuulella ollessaan.

Muistan myös niin monet kerrat, kun istuin haaleanvihreän - aika ruman värisen vihreän – Angliamme takapenkillä ja odotin isää Variksen pajan pihalla Suonenjoella. Muistan, kun isä osti minulle vaaleanpunaiset farkut ja ne maksoivat 25 markkaa. Ja kotona odotti vihainen äiti. Rahaa ei olisi saanut turhaan näihin housuihin käyttää.

Myös ukkien osalta muistoni ovat suppeat. Isoisäni kuoli jo olympiavuonna 1952 ja en siis häntä koskaan kohdannut. Äitini isä Paavo-ukki oli taitava molempikätinen – vasen- ja oikeakätinen – kirvesmies. Hän teki minun mollamajoiilleni ja nukeille ison puiden kehdon. Se oli hänen tapansa huomioida minut.

Arvelen, että moni teistä saattaa kokea, että ette oman kiireisen ja raskaan työelämän ja aiempien nainen/mies-roolimallienkaan vuoksi ehtineet olla ja touhuta riittävästi lastenne kanssa heidän ollessa pieniä. Ainakin näin moni nyt eläkeiässä oleva mies on minulle tuntemuksistaan kertonut.

Moni tämän päivän eläkkeellä oleva ukki korjaa nyt tilannetta ja on todella paljon lastenlastensa kanssa. Mikä onkaan ilahduttavampaa kuin nähdä lastenlasten riemu ja vilpitön katse ukin leikkiessä heidän kanssaan. Aito ilo on aina asia, jota meidän kannattaa tavoitella.

Nykyajan ydinperheet ovat pieniä. Jos jollakin perheellä on kolme lasta, sitä pidetään jo melkein isona perheenä. Perheet asuvat myös usein pitkien matkojen päässä edellisestä sukupolvesta – siis lastensa ukeista ja mummeista.

Perheyhteys eri sukupolvien välillä on kuitenkin erittäin tärkeää. Jos ihmisen ei ole hyvä olla yksin, ei ole hyvä myöskään, että eri sukupolvet loittonevat toisistaan. Tähän toivoisin jokaisen kiinnittävän huomionsa ja miettimään, mikä rikkaus on sukupolvien ketjuissa.

Hyvät kuulijat.

Te eläkeläiset olette omalla työllänne rakentaneet Suomen hyvinvointia ja vaurautta ja tätä meille rakasta Pohjois-Karjalan maakuntaa. Te olette antaneet meille nuoremmille ikäluokille mahdollisuuden kouluttautua hyviin ammatteihin ja nauttimaan hyvästä elintasosta.

Teillä juuri – eläkkeelle jääneillä – sekä jo pitempään työelämästä poissa olleilla on oikeus odottaa, että yhteiskunta turvaa teille riittävät palvelut asuitepa sitten kotona tai palvelutalossa. Omassa ajattelussani erityisesti kotiin tulisi saada asialliset palvelut toimintakyvyn heiketessä. Huolta kannan paljon omaishoitajien jaksamisesta. Todettakoon tässäkin, että miespuolisia omaishoitajia on lähes kolmannes.

Ikäihmisten oikeuksia ja näkökulmaa on tuotava esiin julkiseen keskusteluun ja päättäjien tietoon entistä väkevämmin. Ei ole itsestään selvyyttä, että nuoremmat sukupolvet ymmärtävät miltä asiat näyttävät ikääntyneiden silmin.

On hyvä asia, että Suomeen on perustettu vihdoinkin viimein vanhusasiavaltuutetun tehtävä. Valtuutettu aloittaa pian työssään. Jatkossakin vanhusten asioiden varsinaisten kanteluiden oikea osoite on eduskunnan oikeusasiamies ja tietysti myös aluehallintovirastot akuuteissa palvelupuutteissa sekä myös täällä meillä Siun Soten sosiaaliasiamies ja potilasasiamies.

Mikä sitten on vanhusasiavaltuutetun tehtävä. Itse näen, että valtuutettu on ikäihmisten ja vanhusten asian kuuluva äänitorvi ja puolustaja. Valtuutettu nostaa julkiseen keskusteluun epäkohtia ja vie niitä ministeriöiden ja eduskunnan tietoisuuteen tavoitteena saada säädösmuutoksia.

Jo nyt ennen kuin vanhusasiavaltuutettu on aloittanut työssään, haluan yhdellä asialla tulevaa viranhaltijaa evästää. Tämä asia on pankkipalveluiden saatavuus. Ikäihmisillä on oikeus saada kasvatusten pankkipalveluita – siis nostaa käteistä, maksaa laskuja ja saada pankkiasioista riittävästi neuvontaa ja tukea.

On kohtuutonta vaatia ikäihmisiä hoitamaan asioitaan netissä tai kulkemaan kymmeniä kilometrejä taksilla pankkiin asioita hoitamaan. On hyvä muistaa, että suurella todennäköisyydellä meidän itse kunkin kyky nettiasiointiin iän myötä saattaa hiipua.

Pankkipalveluiden lisäksi myös julkisten palveluiden saatavuudesta ja käytännön järjestelyssä on puutteita. Hallintolain mukaan ihmisellä on oikeus voida asioida myös

muilla vaihtoehtoisilla tavoilla kuin netissä. Niitä muita tapoja ovat: käyntiasiointi, kirjeasiointi ja puhelinasiointi. Pidän tärkeänä, että eläkeläisjärjestöt, kuten Eläkeliitto on aiemmin tehnyt, nostavat kuuluvasti esiin ikäihmisten asioinnin ja palveluiden saatavuutta.

Arvoisa juhlayleisö.

Yleisradio teetti noin puolitoista vuotta sitten kyselyn, jonka mukaan suomalaisten onnellisin joukko ovat yli 60-vuotiaat. Ehkä on niin, että tuolloin ihmiset alkavat olemaan sinut oman elämänsä kanssa. Kuormittava vertailu muihin on jo takanapäin, samoin työvuodet.

Ihmisten väliset erot ovat kuitenkin suuret. Esimerkiksi raskaat terveys- ja taloushuolet veroittavat aina onnellisuutta. Se on selvää. Onnellisen ja terveen ikääntymisen kivijalka valetaan yleensä jo aiemmin. Mitä paremmassa kunnossa vietämme keski-ikäme, sitä terveempiä vanhuuspäiviä voimme odottaa.

Koskaan ei ole kuitenkaan liian myöhäistä tehdä omaa hyvinvointia tukevia päätöksiä. Onnellisia hetkiä ja päiviä voi myös aina olla edessä, kun vain olemme valmiit niitä huomaamaan.

Pitkä ikä tarkoittaa suurta kimppua elämänkokemusta. Eletty elämä kulkee aina mukana. Kouluun meno, ensirakkaudet, lasten syntymät, menetykset, työvuodet ja tavallinen arki, tätä kaikkea on jokaisella matkassaan mukana.

Runoilija Eeva Kilven sanoin: ”Vanhan naisen silmän rei’istä katsoo nuori tyttö.” Samalla tavalla voimme sanoa: vanhan miehen silmän rei’istä katsoo nuori poika. Nähdään siis ikääntyneet lähimmäiset nuorina tyttöinä ja poikina, joilla on ollut ja on pilkettä silmässä.

Omasta ja koko eduskunnan puolesta toivotan teille hyvää isänpäivää sekä iloa ja valoa syksyynne.

Anu Vehviläinen